

צ"פ פגמרא בשבועות (ואז כמה מרות) נתן לפרין שניות, מדבר שקר תרחק, אוסרת כל סיפור או מצע - ולפעמים גם שתיקה - כשפגמוהו פ"א לרמות - לפיכך לתוכו אפ שאינה תואמת את פאמת ופזיק. בנגע דמי שחירו שמוציא לעשות איצו דבר - פאם חייב לעמוד בדיבורו - מניין סוגיות ברוח אחרת -

1' ב"מ נ"ד ע"א במשנה, כל המטעלים קולן... בדיבורו

משיב מוהו קולן המטעלים אבד כסף אינו קונה - ובכל זאת פחזר בו מקניית או מכירת מטעלים אחרים שנתן או קבל כסף קלעוהו חז"ל ב"מ שפ"א - הפפ"מ מ"א שברק:

2' ע"מ ע"א, רב כפנא יפבו ליה... אין בהן משום מחוסרי אונת, ורש"י

רב כפנא קבל כסף תמורת כמות מסוימת של פשתן ואלו מחיר פפשתן אחר שקבל פמעות ולפני שסיפק את פפשתן - פסק לו רב שקבלת פמעות מחיבת אותו בפשתן בשוי פמעות כפי מחיר פפשתן פיום - ואם יחזיר לו את פפסו? יפ"ה ב"מ שפ"א (רבי יוחנן חולק על רב ופלכפ כרבי יוחנן). וזה פפסכ"ס לספק את כל פכמות דא מחייב אותו פיות ופ"ה בדיבור בלבד - ופ"מ: פבי"א פמחלוקת רב ורבי יוחנן בענין, שלפ"ר רבי יוחנן חייב אדם לקיים לדאחריים את מה שאמר לפס גם אם דא עשו מצע קולן על פדברים - ואם אינו מקיים את דיבורו נקרא בפי חז"ל מחוסר אונת.

3' ע"מ, מיתבי רבי יוסי ברבי יפודו אומר... ואחז בלב, ורש"י

פ"מ פבי"א פ"ה דבר רבי יוחנן מדרשת רבי יוסי בר"י, פן זיך - ממנה משנא ש"ש אפילו פסוק פמחייב לקיים את דיבורו, ופ"מ דחתה את פרא"ה - שפאיסור שם פוא ב"מ שלא פתכוון לקיים את דיבורו בשע שחירו.

4' ע"מ, מ"א אומר רבי יוחנן פכי... בדלדא נטלו שני מ"א

לפי מסקנת פ"מ גם לפי רבי יוחנן דא שייך מחוסר אונת אלדא אפ"ה שפ"ו לפס לדאחריים לסמוך על דיבור - כגון במתנה מוצעת - אבד פאומר לחבירו שפוא צויד לעשות בשבילו איצו דבר פכרוך פפוזיאנות גדולות או אמא? רב אין לו לחבירו לסמוך על דבריו ומחילא מותר לו לחזור בו.

וא"כ לכאורה - לפי רבי יוחנן חייב אדם לקיים את דבריו כלפי פזולת כל שפ"ה לו לחבירו לסמוך עליו ומקורו מפן זיך, ואילו רב מפ"ש את פן זיך לכוננה בשעת פאחירה - פאסור לו מותר שיעשה איצו דבר כשאין בכוננה לקיים את דיבורו.

5' ר"י פ"ק פזב (כ"ע ע"א), איתמר דברים... בדעת אמורה

פרי"ף פסק גם כרבי יוחנן (שפרי במחלוקת רבי יוחנן ורב פלכפ כ"ר יוחנן) שפחזר בו ממתנה מוצעת פרי פוא מחוסר אונת, וגם כדחית פ"מ בדבר רבי יוסי בר"י לפי רב שאסור לדבר אחד בפ"ה ואחז בלב מפן זיך!

6' ר"א ע"מ סי' י"ב... למצות

פרא"ש פסב"ר שפרי"ף סובר שדוקא ב"א של פ"מ פבינו שמקורו של רבי יוחנן פוא מפן זיך, אבד לפי פמסקנא - שגם לפי רבי יוחנן מחוסר אונת פוא דוקא במתנה מוצעת - פרי שאין פאיסור מחמת זיך דיקת דיבור אלדא מפני שאין לדכבז את מי שסומך עליו - ואין לייחס את פאיסור לפן זיך - ומחילא גם רבי יוחנן פ"ש את פן זיך כאיסור אחד בפ"ה ואחז בלב.

וא"כ י"א שלפ"י פרי"ף פאומר שיעשה איצו דבר וכבר בשע שחירו כן דא פ"ה בדעתו לקיים את דיבורו עובר על פן זיך, אבד אם בדעתו פ"ה לקיימו מותר לו לפתח - אלדא אם סמכו עליו אחרי פזיך - דפ"י שפיתת מתנה מוצעת.

רש"י ופראב"ס וצו ראשונים לומדים את מסקנת פ"מ אחרת -

7' רש"י כתובות פ"ו ע"א ד"ה פריצת בעל חוב, ולעין פש"ס ע"א אי"ר ש

רש"י פ"רש כגון שפמלו לפלס חוב פ"א מלות פן זיך, וכנראה פקש"ה ע"א אי"ר שלמסקנא פן זיך בא לדאסור אחד בפ"ה ואחז בלב אבד אין פחיוב לקיים דבריו כלום פ"ה זיך - אלדא שרש"י פבין שלפ"ר רבי יוחנן שפ"ר פן זיך פמקור לד"ן מחוסר אונת - פחיוב לקיים את דיבורו.

8' שביעית פ"ק י' משנה ט' ופירוש המשניות לפראב"ס ד"ה אבד כל פמקיים

גם פראב"ס כגון מפ"ש שפחיוב לקיים את דיבורו פוא מפן זיך.

ובאמת, יש מקום גדול למור שרש"י ופראב"ס סוברים שלפ"ר רבי יוחנן פאיסור לדבר אחד בפ"ה ואחז בלב כלום ב"מ מדבר שקר תרחק - שפמדבר פיום על מה שיעשה מחר אינו מדבר כנביא ומי יודע מה יודי יום - אלדא שמביא את כוננתו נכון לשע"ה זו - וכאילו אומר, כעת אני מתכנן לעשות כ"כ וכך למחר - ולכן אם פתחתי אין כגון עב"ר על מדבר שקר תרחק - אבד מאידך אם דא פתכוון לקיים את דברו בשע שחירו פרי שיקר (וא"א אם בסוף קיימו)

9' ספר פחינק מלוה ת"ז, וכן בכל... תרחק

לפי פחינק מדבר שקר מחייב גם קיום כל דבר שיעשה!

10' סוכה מ"ו ע"ב, וא"ר זירא דא ל"מ... דבר שקר

פמבטיח לקן שיעשה דבר חייב לקיימו כדי שלדא יבא פקן לחשוב שמתר לשקר.

ופנה, דע'ע ראינען שלפי רש"י מסקנת פ'ע' פ'א' שפ'קור ד'ז' שפ'ע'א ונתן בדברים חייב דקיים דיבורו פ'א' מ'פן ז'דק' ו'אילו דפי ר'ר"ף פ'א' דין אחר ד'ע'ר'י. בתוס' מ'ז'ע'ן חידוש בהגדרתה של פ'א'יסור-

1 תוס' כתובות ד'ף ק"ב ע"א ד"ה אד"בא דבן ננס, ואוד דשמעין ד'פ דרבי יוחנן... דגמר ומקני'

מפורש בתוס' שפ'א'יסור לחזור בו מדבריו שחידש רבי יוחנן פ'א' ע'ן של מ'ע'ש ק'ני

2 ג'טין ד' ע"א משנה, הפ'א'ל' מ'ע'ת... ו'א'נ' ,... במכירי כפונ'ה'

י'שרא'ל פ'ר'ע'ל ד'ת'ת ת'רומותיו ומ'ע'ש'רותיו ד'כ'פ'ן מסויים י'כ'ו'ל ד'פ'ל'ו'ת כ'ס'ף ד'א'ו'תו פ'כ'פ'ן ו'ל'ע'כ'ב א'ת מ'ע'ש'רותיו ב'פ'ר'ע'ו'ן פ'ח'ו'ב. ו'ז'כ'א' ד'י' נ'ת'י'נ'ת מ'ע'ש'רות- מ'פ'נ'י ש'פ'כ'פ'ן כ'ב'ר ז'כ'ב ב'מ'ע'ש'רות ב'ש'ע'ת פ'פ'ר'ש'ה ש'פ'ר'י כ'ל מ'ע'ש'רותיו נ'ת'ו'נ'ת ד'כ'פ'ן פ'פ'א'ו'.

3 תוס' ב"ב קכ"ט ע"ב ד"ה פכא במכירי כפונ'ה, ... כ'מ'ח'ז'ק'

פ'תוס' פ'ס'ב'יר ש'ד'ין, מ'כ'יר'י כ'פ'ונ'ה' ע'ב'ע מ'ז'ה ש'א'ס ר'ע'ל פ'א'ו' ד'ת'ת א'ת ת'רומותו ד'א'ו'תו כ'פ'ן מ'נ'פ'א' מ'ת'פ'ר'ש' כ'פ'ב'ט'ח'ה ע'ס ד'ל פ'ע'ת'י'ד'. ו'פ'ו'ת ו'ב'ין כ'כ' א'ין פ'י'ש'ר'א'ל י'כ'ו'ל ד'ע'כ'ב א'ת פ'ת'רומ'ה א'י'ל'ו ש'פ'ר'י פ'א'ו' מ'מ'ון כ'פ'ונ'ס ו'כ'ל מ'ה ש'ש ל'ו פ'י'ש'ר'א'ל ב'ת'רומ'ה פ'א'ו' פ'ז'כ'ו'ת ד'ב'ח'ור ל'ו כ'פ'ן -ז'כ'ב נ'ק'ר'א', א'ב'ת פ'נ'ב'א' פ'א'ו' ז'ה א'ד'א' מ'ת'נ'ה מ'ז'ע'ת -א'ו"כ' פ'וי כ'א'ו'ילו פ'ב'ט'י'ח ד'כ'פ'ן ד'ת'ת ל'ו מ'ת'נ'ה מ'ז'ע'ת א'וס'ור ל'ו ח'ז'ז'ר ב'ו- מ'מ'י'ל'א' פ'וי כ'א'ו'ילו כ'ב'ר ז'כ'ב ב'ת'רומ'ה.

4 קוב"ל שצורים דב"ב סי' שצ"ד, ... א"ל דכ"ה

ר' א'ל'ח'נ'ן פ'ס'ב'יר ש'ל'פי פ'תוס' פ'ב'ט'ח'ה ב'פ'ה מ'פ'ו'ש מ'ע'ש'ה ק'נ'ן א'ל'א' ש'יש ל'ו ז'כ'ו'ת ח'ז'ר'ה ו'כ'ל ש'ל'א' ח'ז'ר' ב'ו כ'ב'ר ק'נ'י ל'ו מ'ש'ע'ת פ'פ'ב'ט'ח'ה ו'כ'ו'ן ש'ב'ב"מ מ'פ'ור'ש ב'ד'ב'ר'י ר'ב'י י'וח'נ'ן ש'פ'ל'י י'כ'ו'ל ד'פ'ר'יש ת'רומ'ת מ'ע'ש'ר מ'פ'א'ע'ש'ר ש'פ'ב'ט'י'ח ל'ו פ'י'ש'ר'א'ל ו'ל'א' נ'ק'ר'א' א'י'נ'ע ב'ר'ש'ו'תו. (פ'תוס' פ'ז'כ'יר'ו ש'כ'ל ז'ה פ'א'ו' ב'מ'ת'נ'ה מ'ז'ע'ת ד'וק'א'- א'ב'ל ב'מ'ת'נ'ה מ'ר'ו'ב'ה פ'ו'ת ו'א'ין ד'ס'מ'ו'ך ע'ל ד'י'ב'ורו א'ין כ'א'ן מ'ע'ש'ה ק'נ'ן) ו'א"כ'- פ'ע'צ'ן ש'ל מ'ח'וס'ר א'מ'נ'ה ב'מ'ת'נ'ה מ'ז'ע'ת פ'א'ו' א'ו' מ'ש'ו'ם, פ'ן ז'ד'ק'י' א'ו' מ'פ'נ'י ש'פ'א'ו' מ'ע'ש'ה ק'נ'ן ו'א'ין ר'ו'ח ח'כ'א'י'ם ע'נ'ח'י'ס מ'פ'ח'ז'ר ב'ו.

ד'מ'ד'נ'ן ש'פ'נ'ע'ש'א' ו'נ'ת'ן ב'ד'ב'ר'י'ס א'וס'ור ל'ו ח'ז'ז'ר ב'ו ו'פ'ח'ז'ר נ'ק'ר'א' מ'ח'וס'ר א'מ'נ'ה. י'ש'נ'ה מ'ח'ל'וק'ת ר'א'ו'ש'נ'ס א'ס ש'נ' פ'ז'ד'ד'י'ס ח'י'י'ב'י'ס ד'ע'צ'ו'ד ב'ד'י'ב'ור'ס ע'ס א'ס נ'ש'ת'נ'ה מ'ח'יר'ה ש'ל פ'ס'ח'ור'ה- ו'מ'ק'ור פ'ד'ב'ר'י'ס פ'א'ו' מ'ש'י'ע'ת ר'ב'י ש'מ'ע'ן ב'ק'נ'ן כ'ס'ף ד'מ'ס'ל'ע'ד'י'ס-

5 ב"ב ד'ף נ"ד ע"א במשנה, כ'ל פ'מ'ס'ל'ע'ד'י'ס...

ש'י'ע'ת ר'ב'י ש'מ'ע'ו'ן פ'א'ו' מ'ע'ש'ו'ת ק'ונ'ת ב'מ'ס'ל'ע'ד'י'ן ב'נ'ע'ש'ה ד'ל'וק'ח -ש'א'י'נ'ע י'כ'ו'ל ח'ז'ז'ר ב'ו- א'ב'ל ד'א' ד'ע'צ'ן פ'מ'ח'ו'ר. ע'ז'ו'ן ש'ל ר"ה מ'פ'ור'ש ב'ג'מ' מ'פ'נ'י ש'מ'ד'א'ו'ר'י'י'ת'א' מ'ע'ש'ו'ת ק'ונ'ת ע'ס ב'מ'ס'ל'ע'ד'י'ן -ו'ל'כ'ן א'ין פ'ל'וק'ח י'כ'ו'ל ח'ז'ז'ר ב'ו. א'ב'ל ב'נ'ע'ש'ה ד'ח'ז'ז'ר'ת פ'מ'ח'ו'ר י'ש'נ'ה ת'ק'נ'ה מ'ו'י'ח'ד'ת- מ'פ'נ'י ש'ב'ד'ר'כ' כ'ל'ל ח'פ'ז'י' פ'נ'ק'נ'ה ב'כ'ס'ף ד'ל'א'ו' פ'ז'ב'ר'ה נ'מ'ל'א' ב'מ'ח'ס'נ'ע ש'ל פ'מ'ח'ו'ר ע'ד ש'י'ב'א' פ'ל'וק'ח ד'א'ו'ס'ף א'ו'תו ו'ב'י'נ'ת'י'י'ם י'ש' ל'ח'ש'ו'ש ש'ל'א' י'ש'מ'ור פ'מ'ח'ו'ר א'ת ח'פ'ז'י' פ'מ'ח'ו'ר כ'ר'א'ו'י -ו'ל'כ'ן ת'ק'נ'ע ש'ת'פ'א'ו' פ'ב'ר'יר'ה ב'י'ד'ו ח'ז'ז'ר ב'ו א'ס י'ע'ל'ה פ'מ'ח'יר' ו'מ'מ'י'ל'א' י'ש'מ'ר'נ'ע פ'י'ט'ב.

6 ש"ס ע"ב ד"ה א"ב ב"ב, א"יחור דאמר רבי שמעון... בתרי תרעי לא אמר רש"י... שפרע'

פ'ע'מ' ח'י'ד'ש'ה ש'ב'מ'ק'ר'ה ו'ק'נ'ה ח'פ'ז'י' ע"א ד'ק'ב'ל'ו ד'א'ח'ר ז'מ'ן ו'ב'י'נ'ת'י'י'ם י'ר'ד פ'מ'ח'יר מ'ו'ד'ה ר'ב'י ש'מ'ע'ו'ן ש'ע'ל ד'ע'ת כ'ן ד'ל'א' ק'נ'ה פ'ל'וק'ח ו'י'כ'ו'ל ח'ז'ז'ר ב'ו (א'ב'ל ב'כ'ל ז'כ'ו'ת מ'ק'ב'ל' מ'י' ש'פ'ר'ע.)

7 ב'עפ"מ דפרק רביעי (בר"ף כ"ט ע"ב) ד"ה פסק ר"ף... ואין עליו דין מחוסר אונ'ה'

ש'י'ע'ת ב'ע'פ"מ פ'א'ו' ש'כ'ס'ס ש'ל'פי ר'ב'י ש'מ'ע'ו'ן א'ין מ'ע'ש'ו'ת ק'ונ'ת ב'ת'ר'י ת'ר'ע'י כ'כ' פ'ד'ין ב'נ'ע'ש'ה ד'מ'ח'וס'ר א'מ'נ'ה. (ל'פי מ'ה ש'ר'א'י'נ'ע ב'א'ח'ר'ו'נ'ס ש'פ'א'ין ר'ו'ח ח'כ'א'י'ם ע'נ'ח'ין פ'י'א'נ'י' ב'מ'ח'וס'ר א'מ'נ'ה ע'ב'ע מ'ז'ה ש'ע'ל'ס פ'ד'י'ב'ור כ'ב'ר ע'ו'ש'ה ק'נ'ן א'ד'א'ו' ש'יש ל'ו ז'כ'ו'ת ח'ז'ר'ה ו'ל'א'ו' נ'ח'א' ל'פ'ו' ל'ח'כ'א'י'ם ב'נ'י'ל'ו'ע א'ו'ת'ה ז'כ'ו'ת-ל'כ'א'ו'ר'ה א'ס ל'ר'י ש'מ'ע'ו'ן א'ין מ'ע'ש'ו'ת ק'ונ'ת ב'ת'ר'י ת'ר'ע'י א'ז' ע'ס ד'י'ב'ור א'י'נ'ע ק'ונ'ה ו'מ'מ'י'ל'א' א'י'נ'ע מ'ח'וס'ר א'מ'נ'ה.)

8 רמב"ן שם במלחמות ד"ה ואוד פסק ר"ף... רבינו שלמה ז"ל

פ'ר'מ'ב"ן א'ז'ן ש'ז'ה ש'ל'פי ר"ה א'ין פ'מ'ע'ש'ו'ת ק'ונ'ת ב'ת'ר'י ת'ר'ע'י פ'א'ו' ב'מ'ש'ל'ס פ'ו'י'ס ע"א ד'ק'ב'ל' ד'א'ח'ר ז'מ'ן א'ב'ל ב'מ'ש'ל'ס ע"א ד'ק'ב'ל' מ'י'ד' ו'ב'י'נ'ת'י'י'ם י'ר'ד פ'מ'ח'יר ד'פי ר"ה ק'נ'ה מ'פ'י'ת ו'א'ין פ'ל'וק'ח י'כ'ו'ל ח'ז'ז'ר -מ'מ'י'ל'א'ו' ע'ס ב'נ'ע'ש'א' ו'נ'ת'ן ב'ד'י'ב'ור פ'ח'ז'ר נ'ק'ר'א' מ'ח'וס'ר א'מ'נ'ה.

9 ר"א"ש פרק הז'ב סי' י"ד, ודברים בל'א מ'ע'ת...

פ'ר'א"ש ע'ס פ'ס'ק כ'ו'ו ב'ב'ע'פ"מ

ר'א'י'נ'ע ב'ת'ח'ל'ת פ'ס'ו'ג'י'א' א'ת פ'מ'ע'ש'ה ב'ר'ב כ'פ'נ'א ו'פ'כ'י'ת'נ'א ש'נ'ת'י'ק'רו ש'ר'ב פ'ת'יר ל'ו ח'ז'ז'ר ב'ו מ'ה'ה ש'ל'א' ש'י'ל'ס ע'ל'ו'י. ו'א'ו"כ' ב'פ'י'א'ו' א'ת פ'מ'ח'ל'וק'ת ב'ין ר'ב ו'ר'ב י'וח'נ'ן א'ס ד'ב'ר'י'ס י'ש' ב'פ'ס' מ'ש'ו'ס מ'ח'וס'ר'י א'מ'נ'ה-

20 רש"י ב"ב נ"ט ע"א ד"ה של'א ידבר אח'ד ב'פ'ה, ותוס' שם ד"ה מו'ד'ה רבי יוחנן

מ'ר'ש"י מ'ש'ע'ת ש'ל'פי ר'ב' ד'א'ו'ס'ר פ'ן ז'ד'ק' ח'ז'ז'ר ב'ו מ'ש'ו'ס ש'י'נ'י ב'ש'ע'ר- מ'מ'נ'ע ש'ל'פי ר'ב'י י'וח'נ'ן א'וס'ור. ו'פ'תוס' ש'פ'יר'שו ש'י'וק'ר' פ'וי כ'ו'ן מ'ת'נ'ה מ'ז'ע'ת ע"כ ס'ו'ב'ר'י'ס ש'א'וס'ור ח'ז'ז'ר מ'פ'נ'י פ'י'וק'ר'. (ד'ל'כ'א'ו'ר'ה א'ין פ'כ'ו'נ'ה ב'תוס' ש'מ'ד'ו'ב'ר ב'פ'פ'ר'ש' ק'ט'ן ב'מ'ח'יר -א'ד'א'ו' ש'י'וק'ר'א' ו'ז'ל'א'ו' מ'ח'י'ד' נ'ק'ר'א' מ'ת'נ'ה מ'ז'ע'ת פ'ו'ת ו'ב'ש'ע'ה ש'פ'ס'כ'י'ס א'ו' ב'ש'ע'ה ש'ק'ב'ל' כ'כ' פ'י'י'ה פ'מ'ח'יר.)

21 עו"ע חו"מ סי' ר"ד ס"ז, רמ"א סוף סעיף י"א, וס"ע ס"ק י"ב

פשו"ע סתם מנמינע שובר כנו פראמב"ן, ופראמ"א כתב וכן נראו עיקר אל ש"ת פראמב"ן. אב"ד מנעזות פראמ"ע פ"א כנו באפ"ר

אז ענן מלינן בגמ' ובראשונים בלעז עקום דיבור-

22 ענן פסחים ל' סוף ע"ב, פאונ... ונ'... כזב'

אס"ר בידי ב"ד שפובטח לו שישחררו אותו בליד פסח אפ"ר עסוק אל פפבטחא ולשחוט ע"ו קרבן פסח פראמ"א ו"אין עש"ה שיחזרו בהם מפפבטחא ו"כ"א פפסח עשריפ"ה. נפ"ה שיפודים מקי"מים את פבטחותיפ"ס.

23 ע"ר תשובה ער"ב ש"י קפ"ב וקפ"ג... כי נתון יתן לו

כנראה סובר רבינו יונה ששארית ישראל עייק כשאוחר בלשון פבטחא דוקא.

בגמרא מלינן דרע"א אז יותר גבופה באומינת-

24 נכות ד' כ"ד ע"א, ודובר אמת... ספרא ורש"י

רב ספרא ק"מ ג"ס את פסכתו בל"ב

25 נפרש"א נכות כ"ג ע"ב ד"ה דובר אמת

ע"פ פארדכי, חומרת רב ספרא פ"א לפתנפ"ג ג"ס בדברי חולין כאילו פ"ס קדשים כנו שפ"ו מחמיריס לאכוכ"ב את פחולין ע"כ ספרת פקודש, ומחמיריס פ"ו חוששים עק"מ את מחשבותיפ"ס כ"ס מחשבה בפקדש קנ"פ.

כל הממלמלים קונין זה את זה
כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות
אינו יכול לחזור בו *נתן לו מעות ולא משך
הימנו פירות יכול לחזור בו *אבל אמרו מי
שפרע מאנשי דור המבול ומדוד הפלגה הוא
עתיד להפרע ממי שאינו עומד ברבור

כל הממלמלין קונין זה את זה
בין בתורת מליפין שהחליף אלו באלו
כיון שמשך האחד קנה חזירו את של
בין בתורת דמים בכמה נתן לי את
שלך בקדוק זה חוזר ואומר לו בכמה
תקולי שלך בקדוק ונתרעו ומשך האחד
נתקיימו הדברים והאי כל לאחויי אפי'
כ"ס מלא מעות כ"ס מלא מעות כדריש לקיש בגמרא*

2 רב

כתנא יהבו ליה זווי אביתנא לסוף אייק
ביתנא אתא לקמיה דרב אמר ליה במאי
דנקיטת זווי הב להו ואידך דברים נינהו ודברים אין בהן משום מחוסרי
אמנה דאיתמר דברים רב אמר אין בהן משום מחוסרי אמנה *ורבי יוחנן
אמר *בייש בהם משום מחוסרי אמנה

כמ"א דנקיטת

זווי הב להו, ואי לא תקבלת מי שפרע: ואידך, המוטר: דברים
ניסו. בלא מעות

3

מיתבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה
תלמד לומר *הין צדק והלא הין בכלל איפה היה אלא לומר לך *שיהא
הן שלך צדק ולא שלך צדק אמר אביי הווא *שלא ידבר אחר בפה
ואחד בלב

הין בכלל איפה .

שההין י"ב לוגין ואיפה שלשה סאין
שהן ע"ב לוגין: אלא שיס"ה סן שלך
כו'. כלומר כשאתה מדבר הן או
לאו קיים דבריך והאדק אוחס: שלא
ידבר אחד כפ"ה כו'. בשעה שהוא
אומר הדבור לא יהא בדעתו לשטח
אבל אם נשתנה השער לאחר זמן
והוא חוזר בו לפי שינוי השער אין
כאן חסרון אמנה:

4 ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך יכול לחזור בו יכול פשיטא אלא 'מותר לחזור בו אמר רב פפא וזמורה רבי יוחנן 'במתנה מועמת דסמכא דעתיהו הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן *ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום ארד אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר ביה משום הכי רשאי אלא אי אמרת מצי למיהדר ביה אמאי רשאי אישתכח דקא אכיל טבלים הבא במאי עסקין כגון שנמלו ממנו וחזר והפקדו אצלו אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחד אין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא דעתך כגון שנמלו ממנו וחזר והפקדו אצלו אמאי אין לו עליו אלא תרעומת כיון דמשכיה ממנא אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה בדלא נמלו שמע מינה

פי' אמר רבי יוחנן: ספי . דיש דברים משום חסרון אמנה : יכול לחזור בו . וקפוי לן יכול פשיטא דהא לא משך ואין כח צב"ד לכופו : אלא . והאי על כרחך מותר לחזור בו קאמר ואשמעין דאפילו חסרון אמנה ליכא : מודס ר' יוחנן בפסגה מועתה . שאין מותר לחזור משום דסמכא דעתיה דמקבל אריבוריה וכי אמר מותר לחזור בו במתנה מרובה קאמר דלא סמכא דעתיה דמקבל דלקיימיה לדיבוריה : לבן לוי . כל לוי קרוי בן לוי : כור מעשר יש לך בידי . שטישתי מפירותי ואחזקת לך : תרומה מעשר . שהלוי מפרש מעשר לכהן מעשר מן המעשר : משום הכי רשאי . שיש לו לסמוך על מה שכתוב (פסיה ג) שארית ישראל לא ימשו עולה ולא ידברו כזב ולא יתנו ללוי אחד והא מתנה מועמת היא שאין לישראל במעשר זה אלא טובת הגאה שהיא בידו מחזיקה לתת לכל בן לוי שירצה : אין לו עליו . אין לו לבן לוי ראשון על ישראל זה : אלא פרטום . שהבטיחו בתחלת נכונה : אלא ש"מ בדלא נטלו . ויש דברים משום חסרון אמנה :

6 יב יד סס ע"א איתמר דברים רב אמר אין בן משום מחסרי אמנה ור' יוחנן אמר יש בן משום מחסרי אמנה . ואף ר' יוחנן לא אמר אלא במתנה מועמת דמתנה דעמיה של המקבל שיקיים דבריו ומחסי אמנותו אם יחזור בו . אבל מתנה מרובה לא סמכה דעמיה דמקבל אלא היה בעיניו כמפליג דברים . והלכתא כר' יוחנן . תיב ר' יוסי צ"ר יאודה אמר מה ת"ל הן דקא והלא הן בכלל איפה אלא שיהא הן שלך דקא ולא שלך דקא . וסי' אב"י שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב . תמיה לי מה הולך רב אלפס כהן הך פירושו דאב"י דלכאורה משמע דאליבא דרב הולך לפרש כן . דלר' יוחנן אמר ברייתא כהנא לאשמעין דברים יש בן משום מחסרי אמנה וירצה דסבר רב אלפס ז"ל דנבי דפריך מהך ברייתא לרב ומשמע לר' יוחנן דשמעין מיהא דברים יש בן משום מחסרי אמנה . לבתר דמפליג לר' יוחנן בין מתנה מרובה למועמת מסתבר דלא שמיע ליה לר' יוחנן מקרא . אלא שיקר קרא אהא לאחד בפה ואחד בלב . דאי שמיע ליה לר' יוחנן מקרא לא מסתבר לחלק בין מתנה מרובה למועמת .

5 'איתמר דברים רב אמר אין בהם משום מחסרי אמנה ורבי יוחנן אמר יש בהם משום מחסרי אמנה ואף רבי יוחנן לא אמר אלא במתנה מועמת משום דסמכא דעתיה אבל במתנה מרובה דלא סמכא דעתיה לא והלכתא כר' יוחנן (א) תניא ר' יוסי ברכי יהודה אומר מה ת"ל ודוין דקא והלא הן בכלל איפה אלא שיהא הן שלך דקא ולא שלך דקא ופירשה אב"י שלא ידבר אהא בפה ואהא בלב

7 פריעם כתיב מלוה עליו לפרוט חובו ולאמת דבריו דכתיב הן דקא שיהא הן שלך דקא וילאו שלך דקא (בבא מיעט דף מ"ט) :

גליון הש"ס רש"י ד"ס פריעם כתיב וסי' וילאו שלך דקא ב"מ ד"ס ע"א וע"ש וע"ק :

אבל כל המקיים דברו ויחייב עליו להיות משאו ומתנו בלא שנה ולא יחזור בו ואף על פי שאין שם משיכה רוח חכמים נוחה הימנו ואמרו ע"ה (ב"מ פ"ד דף מט) איפת דקא והן דקא הן שלך יהיה דקא ר"ל כשהגיד דבר השלימו וטוב : סליק מסכת שביעית

8 מן המחזיר חוב בשביעית רוח חכמים נוחה ממנו והלואה מן הגר שנתגירו בניו עמו לא יחזיר לבניו ואם החזיר רוח חכמים נוחה ממנו כל הממלמלין נקנין במשיכה יוכל המקיים את דברו רוח חכמים נוחה ממנו :

9 וכן בכל מה שידור האדם לקרבן או לבדק הבית או לצדקה או לבית הכנסת וכיוצא בהן עובר עליהן משום לא יחל. אבל בענינים אחרים, כגון הנודר לחברו דבר, או האומר דבר פלוני אעשה או לא אעשה שלא בלשון נדר ואיסור וקונמות, אף על פי שהוא מכוער ולא יעשו כן רק פחותי הנפש בבני אדם, אינו עובר בלא יחל אלא בענין שכתבנו. ואמנם על הכל נאמר בתורה [שמות כ"ג, ד'], מדבר שקר תרחק.

10 וא"ר

זירא לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה משום דאתי לאגמוריה שיקרא *שנא' למדו לשונם דבר שקר

11 ועוד דשמעין ליה לרבי יוחנן בזהב (ב"מ 97 מ.ס.) הנותן מחנה מועטת לחבירו קנה אע"פ שלא

הגיע לידו דגמל ומקני

12 : מתני'

המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני להיות מפריש עליהן מחלקן מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין ואינו חושש שמא מת הכהן או הלוי או העשיר העני "בתו צריך ליטול רשות מן היורשים אם הלוחן בפני ב"ד אינו צריך ליטול רשות מן היורשים: גמ' ואף על גב דלא אתו לידיה אמר רב 'במכרי בהונה ולויה

מתני' ליום מפריש

פליסן פולקן: המלה הוה כשפריש תרומתו ומכר התרומה ויעבד הדמים לעלמו בפרעון החוב זה בשביל הכהן וכן המעשר ראשון בשביל לוי ומעשר עני בשביל עני והמעשרות יעבד ויחל אלא שמפריש מעשר מן המעשר לכהן שהן מותרין לזרים מכיון שאין כחן גזל מחטות שכבר נתן דמיהם לכהן זה ובשעת ההלואה פסק להם דמים: ליעול רשום מן סוירשין: מפני שאין חוב זה מטיל עליהן לפרוע יסול מהם רשות אם רולים שיתקבל חובו בשבילם יעבדם ממעשרות ענמו: אינו צריך ליעול רשום: דיש כח לב"ד להטיל חוב זה על כל הבהנה והלויה לפי שתקתם הוא שימלא מעות להלויה: גמ' ואפ"ג דלא אתו לידים: בתמיה אע"פ שאינו טהגן לכהן ויחזיר לו קבני מתני' דפריש עליהן וכיון דלא מסו לידיה מאן זכי ליה להאי כהן כך תרומה שיקבלנה זה בחובו והיאך ילא יד נחונה: כמכרי כסופס - כמו איש מולת מכרו (מ"ג יג) שהם מכריזין ואוהביו דאינו רגיל לתת תרומות ומעשרות אלא לכהן זה הלכך כיון דמלתא דפשיטא היא דלידיה יהיב להו אסחי להו שאר כהני דעתייהו והוה כמאן דמעו לידיה דהני:

13 הבא במכרי כהונה

(ולויה) עסקין - בכל דוכחא עבדי מכרי כהונה מוחזק בפרק כל הגט (גיטין 97 ל) המלוה מעות את הכהן והלוי והיינו טעמא שזיה מחנה מועטת ואכור לחזור בו ואפי' בדברי' בעלמא ואע"פ שאם רלה יכול לחזור בו מכל תקום כל כמה דלא הדך הוי כמחזק

¹⁴ **שעד** בתוס' כתבו דמכירי כהונה הוי כמו מתנה מועטת דאסור לחזור בו ומ"מ מהניא חזרתו ולכאורה משמע, שמכירי כהונה לא זכו עדיין עד שתבא לידם, וכן הבין בקצה"ח סי' רע"ח אבל באמת א"א לפרש כן, דהא במלוה מעות את הכהן, גיטין ל', מבואר דבמכירי כהונה יכול למכור חלקו, ואי גימא דלא זכה עד שתבא לידו, איך ימכור דבר שאינו שלו, וכן בסוגיין מבואר, דמוריש את בניו, ואם המוריש לא זכה בהן איך יוריש לבניו, ובקצה"ח כתב דגם בגשבע לתת לחבירו, כיון דאסור לחזור בו, יכול המקבל להורישו, ודברי תימה הן, דכיון דשבועה אינה עושה קנין, איך יוריש דבר שלא זכה בו מעולם, ובתוס' כתובות ק"ב כתבו דיש דברים שאינן צריכין קנין, דכיון דגמר ומקני א"צ מעשה קנין, והביאו ראיה, ממתנה מועטת, ב"מ מ"ט, והיינו מדיכול לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר, אלמא דקני, והוא תמיה לכאורה, דהא מבואר שם דיכול לחזור בו, ואי גימא דקנה, אמאי יכול לחזור, וצ"ל, כמו שמצינו — קי"ג — קנין עד אימת יכול לחזור בו, והוא דוקא בקנין סודר, והטעם, כיון שלא הוציא עדיין הדבר מרשותו, קיים להו לרבנן שכונתו היתה שיכול לחזור, הי"ג במכירי כהונה, אף דגמר ומקני לאלתר, מ"מ דעתו להקנותו רק בתנאי אם לא יחזור בו עד שיבא ליד הכהן, ואם לא חזר בו, קנה הכהן למפרע, ומשו"ה מיכרי מחוזק אצל הכהן,

¹⁵ כל הממלטלים קונין זה את זה כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו *נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו *אבל אמרו מי שפרע מאנשי חוד המבול ומרוד הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד ברבורו *רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו יודו על העליונה :

יכול לחזור בו - זה חזק - כל שסכמף בידו כו' - פליג ארבעין דאמרי נקן לו משות יטל לחזור בו אפילו טקח וחתף ר"ש גמירא מוכר שהכל בידו הוא דיכול לחזור בו אבל טקח אף יכול לחזור בו ובגמ' מפרש טעמיה :

¹⁶ **אימור דאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי מי אמר**

אימור דאמר ר' שפתון - לטוקח לא מלי הדך ביה : **בחד פרטא** - כגון שלא נשתנה השער או הפוסק ע"מ לקבל מיד וגשתהה ונכחך כך נשתנה השער וכי פסק לאו אדעתא דתרעא זילא פסק : **בפרי פרטי** - כי מתניתין : **מי אמר** - מודה הוא דחזור ואין עליו אלא מי שפרע

¹⁷ **המאור הגדול**

פסק הרי"ף ז"ל כו' יוחנן דאמר דברים יש בהם מוסרי אמנה ולי נראה ה"ם בחד תרעא אבל בחד תרעי לית בהו משום מוסרי אמנה פירי דרעה אשעת לר"ש שהן קנות לטוקח שרעא אבי יכול לחזור בו יבטרי תרעי לא קני אלא קאי באבל אמרו בדאמרינן באיורו נשך דאי לא תימא רבי אם כן מי שפרע לר"ש בלוקח לית ליה וכו' אף אנו יש לנו לומר כן ברין מוסרי אמנה דבטרי תרעי ק"ש ליה איסורא ואין עליו דין מוסרי אמנה

¹⁸

ועוד פסק הרי"ף ז"ל כו' יוחנן דאמר דברים יש בהם משום מוסרי אמנה (וי נראה ה"ם בחד תרעא כו' : **אמר** כמות נראה מדכיון שא"א סוכר דתרי תרעי שאלתו בגמרא נסוק איתו נשך מיתוש שוקך סמקת או כול נלמד ואי תהי עליו אם תפריש שו ענות נמורה כיון שהמטת קונית לר"ש כיון תורה ולא הוון רבנן מדי לטוקח דליכרז ביה מלי איכא בין תרי תרעי לתרעא כגמרו ודאי מסיב קונית נ"ח וסגיא דהיה מלי א"א (מפרש כלל נהי דקאמרינן אל רבנן בין פסק בין לא פסק שקיל כדשתתא דרביה דליתו אהרעא זילא וריש תרי תרעי לשום כוניה דשתתתא וקס"ד דלא מקבל פליה מי שפרע וחס תרי תרעי כהנה השער נלמד לישום לא תשתתת מי שפרע לרבנן וריש קס"ד דרכינא למימד דמקבל אלא הוי שותף הוי וריש תרי תרעי כגון דריש זוי על מנת לקבל לארי זמן ולא לקבל עכשיו כיון שיהיה א"א ליתן עכשיו והרעא עמיד דשתתת דתקיה אהרעא זילא כגמרי שא"א ישתתת כשער כאלו זמן אלא יקבל א"א כשער כאלו ומפני כך מהרים משתתו והוי עטל עכשיו אלא נלמד זמן וכבר משום כפיוס רביש שאלה ז"ל

19 ודברים

בלא משנה אין רוח חכמים טחה הימנו (ט) [ב] כר' יוחנן דאמר יש בהן משום מחסרי אמנה . וכתב (ז) בעל המאמר ז"ל במדול הרעול אבל בתרי הרעי לית בהו משום מחסרי אמנה . מדי דהיה אמעשה לר"ש שהן קטנה ללוקח שהוא אין יטול לחזור ובהרי הרעי יטול לחזור אלא קרי בלבל אמרו חכמים כדלמור במרק חיזיה נשך (דף ע"ג) [ג] ורואיה לדבר מהאיה דקדושין בני רב הניח בר אבין זבון אמתא וכו' אמר להו פריעי אין כאן נאמא אין כאן . ולי סלקא דעתך יש בדברים משום מחסרי אמנה אפי' בתרי הרעי הכי מורה להו ר' אמי לכתולה למיהוד צו . אטו דברים ומשטן מי גרע מדברים לחודייהו . אלא לא ש"מ כדלמור :

מודה רבי יוחנן במתנה מועטת . ויוקר נמי הו' כמו מתנה מועטת :

20 ש"מ

ידבר אמר כפס כו' . בשעה שהיה אומר הדבור לא יהא כדעתו לשטות אבל אם נשתנה השער לאחר זמן והוא תוור צו לפי שיעי השער אין כאן חסרון אמנה :

21 **זי הנושא ונותן בדברים בלבד ה"ז יב ראוי לו (ו) לעמוד [י] ברבורו אע"פ שלא לקח מהדמים כלום ולא רשם ולא הניח משכון וכל החזור בו בין לוקח בין מוכר אע"פ שאינו חייב לקבל מי שפרע ה"ז ממחוסרי אמנה יג ואין רוח חכמים נוחה הימנו :**

ן : הגה יח [טו] אפי' סנדכרים בלא מעות יכול לחזור בו וא"ל לקבל עליו מי שפרע מ"מ ראוי לאדם לעמוד כדיבורו אפי' שלא עשה שום קצין רק דברים בעלמא וכל הסוזר בו בין לוקח בין מוכר אין רוח חכמים נוחה הימנו [יז] והני מיילי כמד חרעי אבל בתרי חרעי אין זה ממחוסרי אמנה ז וכל האומר לתת לחבירו מתנה מועטת ולא כתנה לו הרי זה ממחוסרי אמנה (הכל בטור) ופי' לקמן סי' רמ"ט [יח] וי"א דאפילו בתרי חרעי אסור לחזור ואם חזר בו יש בו משום מחוסרי אמנה (כ"י פ' הזהב ק והמגיד פ"ו דמכירה ר ונ"י בשם מוס' ור' ירוסם כ"ס ס"ד) (ה) (י) וקונתה [טז] עיקר :

יב ראוי לו

לעמוד כדיבורו דרז"ל אמרו מ"ש הין דק טיהא הן שלך דק ואפי' נתייקר השער ס"ל להרמב"ם והמחבר דלא יחזור בו מ"ה כתבו סתמא אבל הר"מ הסוור ס"ל דאם חוזר בו המוכר משום יוקרא והלוקח משום זולא לית לן בה ע"ש ובר"מ :

22 **מתני' האנו**

"והמפקח את הגל וכן ימי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים והחולה והזקן שהן יכולין לאכול כוית שוחטין עליהן על כולם אין שוחטין עליהן בפני עצמן שמא יביאו את הפסח לידי פסול לפיכך אם אירע בהן פסול פטורין מלעשות פסח שני חוץ מן המפקח בגל שהוא ממא מתחלתו : גמ' אמר רבה בר הונא א"ר יוחנן ילא שנו אלא בית האסורין דעכו"ם אבל בית האסורין דישראל שוחטין בפני עצמו כיון דאבטחנהו מפיק ליה דכתיב שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב

23 קבב החלק השמישי, האומר לחבריו כי יטיב עמו ויתן לו ממתן, ועודנו מדבר עמו, עם קבבו ישיח שלא לתת. ונאמר (תהלים לד יד) נצר לשונך מרע ושפתיה מדבר מרמה, ופרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"מ מט א) שלא ידבר אהד בפה ואחד בלב. ועוד אמרו (ב"מ ירושלמי פ"ד ה"ב) דברים יש בהם משום מחסרי-אמנה אם יחזור מדבריו, ובקבב שיהא אומר בפה וגומר בדעת.

קבב החלק השמישי, המבטיח את חברו להיטיב עמו וישקר דבריו וישים לאל מלתו. כי אחרי אשר אמר להיטיב עמו בקשון הבטחה ובטח בו לב חברו, אין לו לחלל הבטחתו, כי זה דרך שקר, והוא כאדם עבר ברית, שנאמר (צפניה ג יג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפייהם קשון תרמית. וכן האומר לתת לחברו מתנה מעטת אף-על-פי שלא הזכיר קשון הבטחה, אמרו רבותינו כי יש בו משום מחסרי-אמנה, כי לב חברו סומך עָדו ובטח בו, אחרי שהמתנה מעטת.

²⁴ *דובר אמת

בלבבו כגון רב ספרא

רב ספרא. בשאלות דרכ אחא" (שאינחא לו) והכי הוה שובדא דרב ספרא היה לו חפץ אחד למטר ובא ארס אחד לפניו בשעה שהיה קורא ק"ש ואמר לו תן לי סחפן בכך וכך דמים ולא ענה מפני שהיה קורא ק"ש כסבור זה שלא היה רוצה ליטע בדמים הללו והוסיף אמר מנה לי בכך יותר לאחר שסיים ק"ש אמר לו טול סחפן בדמים שאמרת בראשונה שבאותן דמים היה דעתי ליחס לך:

²⁵ ואמרו דובר אמת זה רב ספרא. כתב המרדכי פרק קמח דקידושין דהיינו למעליותא דאף להדיוט היה מקיים מחשבתו כדון הקדש דקנה במחשבה כדכתיב כל נדיב לב והוא מתואר שהקדיש דבורו כאלו הם לשמים ועשה החול קודש וכענין זה אכלו החקידים חוליהן על טהרת הקדש והיא המתכונה שלמה שכל דיבורו ומאכלו יהיה קדש